

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

A Szentegylet

*148-ik évi
közgyűlése*

STERN SAMU-t

**Ismét megválasztották
országos elnöknek**

Vázsonyi János beszéde. — Babay József: Kereszt zsidóházban. — Rabbinék országos kongresszusa. — A belzi csodarabbi levele Hlatky Endre főispánhoz. — A szerkesztő postája. — Olvasom . . . Nem olvasom . . . — Színes riportok. Hírek.

HIREK

A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet május 3-ikán délelőtt tartotta XXVII.-ik évi rendes közgyűlését nagy érdeklődés mellett. Megjelent a zsidó társadalom színe-java, a Hitközség és a társegyesületek képviselői, Krámer Miksáné, dr. Dési Géza, dr. Farkas Samu stb. Eichbaum Mórné elnöki megnyitója után F. Fürth Margit titkári jelentését terjesztette elő, melyből kitűnik, hogy az egyesület készpénzsegélyre hatodfélezer pengőt fordít, ruhasegélyben 472 felnőttet és gyermeket részesített az év folyamán, népkonyháján naponta 120—150 ebédet oszt ki és most szeretetotthonát nagyobbítja meg. Nyéki Olly leánycsoport elnöke az általuk vezetett napközi otthonról számolt be, ahol 25 gyermek kap uzsonnát és a leánycsoport tagjai korrepetálnak velük. Felszóltak dr. Zahler Emil előljáró, dr. Weisz Sámuel főrabbi, dr. Spitzer József korm. főtanácsos, a Körzet nevében dr. Baracs Margelné, MYNOSZ elnöke, Vészi Józsefné a P. I. Nőegylet elnöke, Krammer Bernátné, az újonnan megválasztott ellenőr és az ifjúság nevében dr. Vasadi Vilmos.

Az Izraelita Szünidei Gyermektelep Egyesület a napokban kezdte meg ez évi nyaralattási akciójára vonatkozó munkálatait. Ez év nyarán ismét nagyszámú szegény gyermeket szándékozik elhelyezni a Balaton mellett és diósjenői (Nógrád m.) telepén, hol a gyermekek 4 héten át részesülnek, majd ingyenes ellátásban és gondozásban. Tekintettel azonban a súlyos gazdasági viszonyok folytán előállott helyzetre, a felvételre jelentkezők száma máris oly nagy, hogy az egyesület — szerény anyagi eszközeivel — nem lesz képes elhelyezni, hacsak az áldozatkész közönség adományaival

arra módot nem nyújt. Bizalommal fordulunk ezért a mindenkor áldozatkész közönséghez, hogy adományaikkal az idén is tegyék lehetővé a szegény, csenevész és vérszegény gyermekek nyaralattását, hogy ezáltal legyengült szervezeteik megerősödjék. Adományok küldhetők Angol-Magyar Bankhoz, a Magyar Államos Hitelbankhoz, vagy a Pesti Magyar Bank főintézetéhez, a lap kiadóhivatalához, vagy az egyesület irodájába, VII. Sip-utca 12. szám.

Felhívás a szülőkhöz. Felhívjuk az igen tisztelt szülőket, hogy ha gyermekeik házitánításra szorulnak, forduljanak Egyesületünk titkárságához, ahol elemi, közép és kereskedelmi iskolások házitánításában és egyes tárgyak (héber, bármicvó, latin, német, zongora stb.) oktatásában jártas állásnélküli tanítók és tanárok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésükre. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, VII. Wesselényi-u. 44. Tel: 44-0-85.

Az iskola év vége közeledik és kezdődik a gondos szülő nagy gondja, hogy hol blassa be gyermekét, mily életpályát válasszon fiának, leányának? Most jelent meg az „Internátusok-Tanintézetek részletes tájékoztató címtára“ az 1936/37 tanévre, mely részletesen ismerteti a hazai oktatóintézetek és nevelőotthonokat. Ezt a minden szülőnek nélkülözhetetlen és rendkívül ügyesen, áttekinthetően összeállított tájékoztatót, amely öt esztendő óta évenként megjelenik, 20 filléres portóbélyeg beküldése ellenében ingyen küldi meg Erdős József hirdetési irodája, Budapest, VI., Teréz-körut 35.

MINDEN ÚJ KÖNYVEF MEGKAPHAT magyar, német, francia és angol nyelven Lukács kölcsönkönyvtár és könyvkereskedésében, Budapest, V., Nádor u. 8. Telefon: 80—6—37. Olcsó helybeli és vidéki előfizetési díjak! — Házhöz szállítás!

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA		V. NÁDOR U. 5
FUCHS	TOKAJI	TEL: 81-2-74
A KORONÁJA	TOKAJI MINTAPINCE	FUCHS LÁSZLÓ.

Ezüst
disztárgyak és evő- eszközök a legolcsóbb gyári árban
Schleifer
ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10 (Rákóczi-ut közelében)

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE:

A „Chevra”

ישראל וגמילות חסדים חד הוא

Rövidesen nevezetes évfordulóhoz érkezik el a magyar zsidóság világhírű jótékony intézménye, a *Pesti Szentegylet*: két év múlva megünnepli fennállásának 150 éves jubileumát.

A most lefolyt közgyűlés, valamint a közgyűlésen felolvasott multévi zárszámadás ékesszólóan hirdetik, hogy a dicsőséges mult visszatekintő *Pesti Chevra Kadisa* töretlen ivben halad az eddigi uton s méltóan folytatja nagy multját, mely annyi jónak volt a megteremtője s oly sok dicsőséget árasztott a pesti zsidóságra.

A *Chevra Kadisa* elnevezés nem pusztán temetkezési egyletet jelent, sőt még azt sem mondhatjuk, hogy egyszerűen jótékonyági egyletet értünk alatta. A *Chevra Kadisák* helyes fogalom-meghatározás szerint inkább oly intézményt jelentenek, melyek *működésükben egyesítik a könyörületesség minden ágát*.

Egyik híres talmudtudósunk mondotta, hogy más népeknél és fajoknál szintén találhatunk jótékonyági intézményeket, így nagy becsüléssel kell tekintenünk az u. n. keresztény Charitas működésére is. Azonban olyanféle intézmény, mint a *Chevra Kadisa*, csupán a zsidóság kebelében fejlődhetett ki a mai tökéletes formájában. Ahogy bölcseink megirták, — állapította meg ugyanez a híres tudós — a Tóra és a zsidóság voltaképen egyfogalom; és ugyanigy *egyzon fogalom a könyörületesség és a zsidóság is*. Mivel pedig a *Chevra Kadisa* a *könyörületesség* jegyében működik, ez a kiemelkedő jellege mindjárt meg is magyarázza, hogy e legszebb intézmény, melyért bennünket minden más nyelvcsoporthoz és náció irigyel, vagyis a *Chevra Kadisa*, csupán a zsidóság körében jöhetett létre és maradhatott fenn évezredek óta.

A *Cheura Kadisa* intézménye még Ábrahám életszokásaiból indult ki. Az első évezredekben primitív formák között működött, de már a XIII. században mai strukturájú *Cheura Kadisákkal* is találkozunk. A Prágai Szentegylet alapszabályait 1592-ben szerkesztette meg a „hoher“ Rabbi Löw és a *Prágai Cheura Kadisa* mind a mai napig ugyanez alapszabályok szerint működik. E történelmi tényből kitűnik, hogy már a XVI. század végén volt a mai viszonyoknak megfelelő és tökéletesen organizált *Cheura Kadisa*.

Természetesen nálunk, Pesten, ahol a zsidóság csak jóval később telepedett meg, a *Cheura Kadisa* nem tekinthet vissza ilyen hosszú múltra. Ez azzal is megmagyarázható, hogy Pestnek hosszú évszázadokon át alig volt városi karaktere. Mihelyt azonban a zsidóság Pesten is letelepedett, első dolga volt a *Cheura Kadisa* megalapítása. Viszont az a tény, hogy a *Pesti Cheura Kadisa* a világ összes szentegyletei között annyira kimagaslik s hogy ezidőszerint — mint az érkezők nélkül állítható — a legkülönb helyet foglalja el a világ *Chevrái* között: örök dicsősége a pesti zsidóságnak és örök dicsősége marad e *Cheura Kadisa* mindenkori vezetőinek, akiknek méltó és kimagasló utódai ma *Kramer Miksa* elnök, valamint *Endrei S. Henrik* igazgató-főtítkár.

A sikerek hosszú láncolatának titka és magyarázata, hogy mindenkor tehetséges előjárók állottak az élen, akik lelkesen szolgálták a szent ideálokat és harmonikusan működtek együtt. 148 év alatt alig akadt egy-kettő, aki stréberségből külön utakon akart járni és zavarta az összhangot.

Ha sorra vesszük a mai előjárókat és azokat, akiket legközelebb beválasztanak: *Lunzer Pál* elnökhelyettest, *Bánó Dezsőt*, *Beck Jenőt*, *Eisnmann Gyulát*, *Fürst Györgyöt*, *Komját Ernőt* és *Wertheimer Lajost*, mindmegannyi művésze, sikerekben gazdag tudósa a maga szakmájának, akik világiakban szerzett tapasztalataikat önzetlenül, de annál lelkesebben bocsátják a *Cheura* rendelkezésére.

Százötven év hosszú idő, még egy jogi személy életében is és ha a *Pesti Cheura Kadisa* mai fejlettségét kellően akarjuk értékelni, tekintetbe kell vennünk, hogy mennyiben különbözik a *Chevrák* strukturája a hitközségekéétől. A *Chevráknak* nincs joga adót kivetni és csak a tagsági díjakra van utalva. A tagsági díjak pedig kisúrvúék és egyenletesek „a gazdag nem fizet többet, a szegény nem fizet kevesebbet“ és a *Cheura* ezeket a tagsági díjakat sem hajtja be erőszakkal és végrehajtással. A *Chevrának* ezen gyengeségében rejlik nagy ereje. Minden munkát és feladatot a *könnyörületesség* jegyében végez és a *Chevrával* szemben is mindenki *könnyörületes* és megértő. Ezt figyelembe kell venni, midőn elbiráljuk *Cheura Kadisánk* mai állapotát és ez magyarázza meg a *Cheura* rendkívüli népszerűségét.

De nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy az elmúlt száz-negyvennyolc év alatt mi minden történt. Kezdetben voltak a napoleoni idők sokéves háborúságai és az azt követő pénzdevalvációk, ezután jött a szabadságharc, mely után a Kossuth-bankók elértéktelenedtek, ezután következett az 1859. és az 1866-os évek vesztett háborúi, melyek szintén maguk után vonták az értékek elértéktelenedését, 1873-ban a bécsi tőzsdei krach teljesen megrendítette a magyar gazdasági életet. Legutóbb pedig bekövetkezett a nagy világégés, melynek végén a *Chevra Kadisa* összegyűjtött *óriási vagyona teljesen elveszett*. Sok-sok millió aranyjárdék és a hadikölcsönökbe fektetett készpénz egyik napról a másikra elvesztette az értékét és mikor Trianon után a *Chevra Kadisa* itt állt csupaszon, minden vagyonától megfosztva, a mai vezetők közül *Kramer Miksa* és *Endrei S. Henrik* már akkor a vezetőség élén hozzáfogtak a rekonstrukció nagy munkájához. És ez teljes mértékben sikerült. Sikerült nekik mindig olyan *munkatársakat* beállítani a munkába, sikerült nekik az *előjáróságot* olyan *kiváló tagokból* összeállítani, akiknek hathatós támogatása mellett ma mintegy huszéves szorgos munkásság után a *Chevra Kadisa régi fényében, régi dicsőségében, régi erejében áll előttünk és közeledik a százötvenéves jubiláris évhez.*

Ha tekintetbe vesszük a *Pesti Chevra Kadisa* többirányú tevékenységét, melyet nem taxative, csak kiemelkedve sorolok fel, nevezetesen: *ingyen temetések, általános jótékonyág, Szeretetház, Ággok háza, Felnőtt vakok otthona, Menedékház, Betegek ingyen gyógykezelése, az összes jótékony és kulturális intézmények támogatása,* akkor örömmel lehet megállapítani, hogy a keserves idők szomorú árnyékai elvonultak, a jelen megnyugtató és bizalommal lehet a további fejlődés felé tekinteni.

Olvason

—————

hogy a londoni cionista szervezet nagygyűlést tartott a Whitechapelben, hogy tiltakozzék a palesztinai zsidókat ért véres támadások ellen.

Jabotinsky, a cionista szervezet elnöke követelte, hogy palesztinában zsidó hadsereget állítsanak fel, amely megvédené majd a zsidó községeket az arabok támadásaitól. Ezt a hadsereget a brit kormány engedélyével szerveznék. Határozati javaslatot fogadtak el, hogy „azokat az arabokat, akik tizezerszámra törvénytelenül jöttek a szomszéd országokból Palesztinába, ki kell utasítani.”

SÓS ENDRE: EURÓPA DRÁMAJA. — Európa című dráma mostanában állandóan szerepel a világ színpadán. A cselekmény előttünk játszódik. Még nem tudjuk hányadik felvonás pereg és nem tudjuk, milyen váratlan fordulatokon át jut el végkifejlődéshez, de izgalommal és várakozással figyelünk oda, mert ennek a hatalmas színjátéknak mindnyájan szereplői vagyunk. Sós Endre ezen a színpadon kalauzol bennünket. Végigmegyünk vele a kulisszák mögött, megmutatjuk közről a főszereplőket, hallgatjuk néhány tehetségtelen, de nem ügyetlen főhősnek színpallosogató hatalmas hangját, megtekintjük a statisztériát és belenézünk a színpad sötét, de Sós által erősen megreflektorozott sarkaiba, ahol a mellékcelekmények folynak.

Zsidóasszony szobájában van kereszt

A Magyar Hirlap egy idő óta vissza nyerte régivilági hangját az olvasók örömeire és tanúságára. Legutóbb közreadott egy cikket „Fejfa” címmel, melynek írója a nagyon tehetséges Babay József, a „Napraforgó” ismert szerzője. A megható cikknek egy része a felekezeti olvasót is fogja érdekelni. Látszat szerint az alábbi történet nem tisztán a fantáza szülötte és hangosan igazolja a „Szombat” által ismételt hirdetett tételt, hogy világszerte, de különösen Magyarországon külön izgatások nélkül milyen békés megértésben élnek együtt katolikus vallásúak zsidókkal.

Emberemlékezet óta szolgált a sarki „fűszerotthon”-ban Bence Mária, Bodoica faluból származó özvegyhajadon, aki vőlegénye elhalálása után, úgy a nyolcvanas évek táján, állott be kiscselédnek. Öregszik az idő, de könnyű neki; minden évben új tavasza van, öregszik, az idővel az ember is. Öregedett a bolt, öregedett Bence Mária, véncseléd lett belőle, keménykontyú, töpörödött, de szikárerejű, főzött, vasalt, takarított, súrolt, zsörtölődött. Péntekenként, az Úr Jézus szenvedése napján vallásukra való tekintet nélkül felpofozta az inasokat. Hatalom lett az öreg Pulicer-házban, hanem...

Hanem mert buzgókatolikus volt, ott hon sohase imádkozott... Azt tartotta, zsidó ember házában nádfüstté válik az imádság, így hát naponként minden reggel elpapucsolt a templomba s vasárnap délután még végighallgatta az édes enyheségű Tantum ergo-val orgonázott litániát is. Jó dolga volt Puliceréknél az öreg cselédnek, igaz, még akkor is dolgozott keményen, mikor a hátára tette az időt, amit valamikor a keblén viselt.

Pulicer néni egy fiúnak adott életet, Adolfnak. Adolf, házaspár-időt véve alapul, későszülött volt, nem várt gyümölcs. Együtt jártunk elemibe, Adolfot sokat elvertem, de ő sem maradt adós, mert pontosan bemondta régen koporsóban tanítgató Müller tanító úrnak, hogy szurkáltam-e kötötűvel katedrához kötött vizslakutyáját, avagy nem... Így hát amit én Adolfnak adtam, Adolf ugyanazt a tanító úrral verette le rajtam... Adolf praktikus férfiú volt már gyermekkorában, egy hallatlan és korrigálhatatlan csacsiságot azonban mégis elkövetett —

elesett a világháborúban. Elesett és olyan nagyon megütötte magát szegény, sovány kis gyerekpajtásom, hogy soha fel se kelt... Ágyat vetettek neki Lisieánál s eltemették a többivel.

Ugy tizenöt évvel ezelőtt, ahogy otthon járok s megállok a Pulicerék boltajtaja előtt, kitipeg hozzám Pulicer bácsi.

— Hazajön Adolf! — mondja s két, befehérült szemöld alatt csillogó kis szemem megfényesül. Tudtam, hogy az öreg ájultan roskadt össze feleségével, született Krammer Adélkával együtt, amikor meghozták az írást, hogy Pulicer Adolf tartalékos hadnagy hősi halált halt, szorongattam évtizedeken át petróleumot mérgető kezét, már meg is akartam ölelni az öreget — ő, bűnöket bocsátó kék egek, de sok rőf csujzligumit loptunk Adolffal a pultról, — de az öreg meggyenesedett s folytatta:

— Hazajön az én fiam, mert hazahozom őtet. Szó-szó.

Heteken át járt-kélt, utazott, kilincsel, fizetett, könyörgött, idegen követségeken magyarázott, könnyezett, „németelt”, míg végre engedélyt kapott, hogy Adolf porladásából hazahozza azt, amit még magáévá nem váltott az örökkön és gyönyörűen, éhes anyaföld.

A lisieai katonatemetőben azonban döbbenetes meglepetés várta a szálcaskállú öreg zsidót. Megtalálták a sírt, agnoszkálták a halottat, kétséget kizáróan Pulicer Adolf hősi halált halt hadnagy úr porladása tárult az apa elé, csak egy volt a hihetetlen: Adolfot — hiszen a háború alatti, néha sebtében való tömeges katonatemetéseknél nem volt csoda, — Adolfot, aki a maga „Miatyánk”-ját Mózes táblájáról tanulta, hogyan, hogy nem, — kereszt alá temették... Szép, erős, időtálló keresztet dugtak a sírfőhöz, a keresztet szurokbetűk: Itt nyugszik Pulicer Adolf t. hadnagy, hősi halált halt Lisieánál stb....

Az öreg Pulicer megdöbbsent. Ejnye, ejnye, ez kissé különös, talán kikeresztelkedett ez a fiú? Dehogy keresztelkedett. Nem volt idő akkoriban valláscseréket eszközölni... És ilyen értelemben, ha háború volt is, mégis megértünk békében magyarok...

Hm... kereszt-fejfa a zsidó hadnagy sírján... Ritka, de ritkaság is lehet tisztaindulatú. Pulicer bácsi gondolkodott. És rájött arra, hogy ez a kereszt őrizte meg Adolfot az ő számára. Ha ez a kereszt nincs, sohse leli meg Adolf kereszt-tülluggalt, vékonyka testét, nem volna hát illő, csak azért, mert kereszt, félre-löketni. A hála legyen hála. Őrzője volt Adolfnak, jöjjön haza Adolfal együtt...

Igy történt aztán, hogy a zsidó hadnagyot őrző kereszt együtt utazott a zsidó hadnagy megporladt csontjaival, kísérete tovább, keresztbevonuló fáján félreérthetetlen névvel: Pulicer Adolf...

De itthon már gondokat okozott. Az itthoni temetőben, ahol csak M...-hitűek pihennek, mégsem állhat egy kereszt. Igaz, az elhalt Galitzisteknek, Rotterek, Fleiglstockok, Sperberek s más öröknyugvók között nem csinálna semmiféle zavart, minthogy szerencsére a sírban pihenők nyugalma nem a felülső világ rendjéhez és örültségeihez igazodik, de

valljuk meg, a katolikus temetőben sem érezné jól magát egy miniatűr zsinagóga. Így Pulicer bácsi hazavitette a fejfa-keresztet s betéteztetvén egy nagy, üveg-tetejű szekrénybe, felfüggesztette Adolf falon függő utolsó hadnagyki képe melle. S profán ne legyek, Pulicer bácsi, mert Pulicer néni elvégre mégis csak egyazon földél alatt lakott vele, megingatta a népi nótába vetett hitet, amely szerint „zsidó asszony szobájában nincs kereszt...”

Bene Mária ebben az időben betegeskedett. Nem tudott templomba járni. Pedig majd belehalt a vágyba. És mit cselekszik akkor a sors, aki tán mégse olyan vak, ahogy a világtalanok hirdetik? Oda-hoz Bene Máriának egy keresztet. A zsidó szatócs házába, kedveskéim! És ettől a naptól kezdve mi történt? Péntekenként is, amikor esti csillagvárásra kügyujtotta Mária a gyertyákat a zsidó áhitat ótalmá-ra, a gyujtósál eldobása után odafordult a kereszthez és imádkozta a maga áhitatát a Jézus vallása gyönyörűségében...

R a b b i n é k országos kongresszusa

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Uram!
A „Szombat” mindig ötletes és eredeti gondolatokban bővelkedő legutóbbi számában Főszerkesztő uram csak úgy mellékesen, mintegy odavetve érint egy kényes kérdést, ami — főleg vidéken — sok szóbeszédre ad alkalmat és nem egyszer kétes értékű hírességet kölcsönöz egy-egy hitközségnek, és ez: a neológ rabbik házassága.

Miután már — zu guten — 26 éve vagyok rabbiné, engedtessek meg nekem, hogy ehhez a kérdéshez, mint igazán szakértő, hozzászóljak. Véleményem és tapasztalataim szerint talán egyik foglalkozási ágánál sem vesz és nem annyira kötelező, hogy részt vegyen a feleség férje hivatásában, mint a rabbiné, és ezáltal sokszor talán nehezebb is a rabbiné helyzete, mint a rabbié. A rabbit t. i. erre a pályára nevelték: „E fiuból pap lesz, akárki meglássa” — mondták rá már kicsiny korában szülei, a szeminá-

riumban pedig egy évtizedig erre tanították és képesítették neves professzorok; de a rabbinét nem küldik előbb rabbinéképzőbe, őt a véletlen, egy ifjú ideális elgondolása, sokszor az érdekek és ezáltal, sajnos, nem mindig az elhivatottság tette rabbinévá és bizony nem állítja felekezetünket példaadóvá más felekezetek előtt és a hitközségek belső életében is szomorú visszatetszést szül, mikor — a papné kisiklásairól suttognak. Tévedni méltóztatik, Főszerkesztő uram, mikor abban látja a helyzet megoldását, hogy a neológ rabbik lehetőleg papi családból nőüljenek, mert a hazulról hozott tapasztalatok révén a papok leányai több rátermettséggel lehetnek rabbiné: igen sok példát tudunk, melyek Főszerkesztő uram ezen állításának ellenkezőjét bizonyítják, és viszont — hála Istennek — vannak kifogástalan, helyzetük kivételességét teljesen átérző papnék nem papi, de jóérzésű zsidó családból, akik, mikor

papnak lettek hitvestársai, jól tudták, mire vállalkoznak.

A református papnék minden esztendőben összejönnek és gyűlést tartanak: nem tudom, mit tárgyalnak gyűléseiken, bizonyára papnék hatáskörébe vágó dolgokat, a mindennapi ügyeknek papnékra kötelező magasabb szempontból való elbírálását és megvilágítását és a felekezete körében felmerülő szociális munkák fejlesztését célozzák ezek az összejövetelek. Nálunk is jó volna, ha egyszer rabbiné gyűlést rendeznénk, ahol az idő-

sebb generáció egy-két tagja elmondaná tapasztalatait az ifjabbak okulására és meggyőznék őket arról, hogy a társadalmi élet egynémely csekély, de feltétlenül szükségszerű korlátozásáért bőven kárpótlást nyújt a felekezetünk jólétéért kifejtett munka eredménye.

Kiváló tisztelettel és nagyrabecsüléssel

*Dr. JUNGER MÓZESNÉ
főrabbiné,
a Zalaegerszegi Izr. Nőegylet elnöke.*

Olvason

Heydrich védőosztágbeli csoportvezető a porosz politikai rendőrség főnöke, a horogkeresztos hivatalos lapban, a „**Volksischer Beobachter**“-ben hosszabb elmeleltatást tett közzé „az állam ellenségeinek leküzdéséről”. Ezek az ellenségek Heydrich szerint: a zsidó, a szabadkőműves és a politizáló pap. Legelsősorban persze a zsidókat tartja az állam ellenségeinek a rendőrfőnök. „A nürnbergi törvények — írja — megakalályozzák azt, hogy a zsidó vér közvetlenül bejusson a nép testébe, de a zsidó szellem közvetett befolyása még távolról sincs véglegesen lehetetlenné téve. A zsidó, miután Németországban politikailag már nem bír érvényesülni, mert ebben megakadályozza a nemzeti szocialista politika, a gazdasági életbe és a külpolitikába kapcsolódik be. A gazdasági életben Németországban is számíthatott a zsidó mint munkatársakra azokra az önző és áruló elemekre, a külpolitikában pedig olyan apparátusokkal dolgozik, amelyek már maradéktalanul az ő vezetése alatt állanak, a bolsevizmussal és a külföldön még érintetlen szabadkőművespáholyokkal. (Érdemes-e a berlini politikai rendőrség főnökének cikkével vitatkozni? Hiszen ma már mindenki tudja, hogy sem a gazdasági életben, sem a külpolitikában megközelítőleg sincs a zsidóságnak akkora befolyása, hogy Németország ellen akármit is tegyen. Éppen a palesztinai véres zavargások, amelyeknek áldozatai zsidók voltak, mutatják, mennyire tehetetlen, mennyire befolyástalan a zsidóság még a saját országában is. Tudott dolog, hogy magában Németország-

ban minden gazdasági befolyás nemcsak hogy kiesett a zsidóság kezéből, hanem zsidó vallású németek tízezreinek még a mindennapijuk sincsen meg. Ami pedig azt a nap-nap után ismétlődő vádat illeti, hogy a bolsevizmus tulajdonképpen a zsidóság eszköze, ez ellen is kár volna ma már hadakozni, amikor köztudomású, hogy a III. Internacionálé vezetőségéből rég eltávolodtak az összes zsidó elemek, nem is szólva arról, hogy magának a szovjetkormánytagjai közt is csak egyetlen zsidó akad, Litvinov, akinek viszont magához a zsidósághoz régen semmi köze.)

Olvason

hogy a giesseni esküdtszék felelősségre vont hat fiatalembert, akik zsidók ellen „egyéni akciót kezdtek”, röviddel a nürnbergi törvények jogerőre való emelkedése után. Az „egyéni akció” a következő volt; a fiatalemberek előzetesen ittak, s azután egyikük indítványára beverték több zsidó ház ablakait, majd feldúlták a zsinagógát. A fővádott arra hivatkozott a főtárgyaláson, hogy azon az éjszakán rettenetesen be volt rugva. — A vád képviselője ezzel szemben kijelentette, hogy Hitler legfőbb parancsa szerint „egyéni akciók” tilosak; — ezért súlyos büntetést kért. A törvényszék enyhítő körülménynek vete az ittasságot és három héttől két hónapig terjedő fogházzal sújtotta a vádlottakat.

A belzi csodarabbi érdekes levele**HATKY ENDRE főispánhoz**

Az elmúlt napokban érdekes levél jutott egy közismert helybeli ur kezéhez. A levelet dr. Vámosy Mihály budapesti kuriai tanácselnök küldte el a címzetthez azzal a megjegyzéssel, hogy magánkönyvtára átrendezése közben bukkant rá az elküldött írásra és abban a tudatban, hogy a levél családi vonatkozása miatt értéket jelent a helybeli urnak, elküldte Oradeára.

A levelet évtizedekkel ezelőtt Hlatky Endre ügyészhez, a város későbbi főispánjához intézte a belzi csodarabbi. A tartalma pedig az volt, hogy ügyvéd úr legyen teljesen nyugodt, mert a szóban forgó ügy teljesen rendbe jön, még mielőtt a bíróság döntése megtörténne.

Az érdekes levél története a következő volt:

X. Y. bih nagybajomi földbirtokos, egyben malomtulajdonos is volt. A malomnál az volt a falusiak állandó szokása, hogy amíg a gabonájukat megőrölték, addig a malom alatti meleg vízben megtisztálkodtak. Ez volt a rend emberöltők óta és csak egyszer történt baj. Még pedig igen nagy baj történt ezuttal, ami sok izgalmas órát okozott a földbirtokosnak. Egy suhanc belefúladt ott a vízbe, amelyről akkor derült ki, hogy régen tilos a fürdőzés benne. A szomorú eset, bármennyire tragikusan érintette a környéket, a legnagyobb keletlenlenségbe azonban a földbirtokost sodorta, aki ellen, mit volt mit tenni, a hivatalos eljárást is meg kellett indítani, bármennyire elvárták kerülni a hivatalos urak, akik mindnyájan meg voltak győződve arról, hogy a földbirtokost még csak mulasztás sem terheli. Jóllehet, tudta az egész hivatalos apparátus és a környék minden lakója, hogy a földbirtokos ártatlan az ügyben, gondatlanságból okozott emberölés címén indult meg ellene az eljárás.

A földbirtokos ügyvédje Hlatky Endre volt, aki bizony nem sok jóval biz-

tatta a kliensét a tragikus háttérű ügyben. — Bizony leültetnek barátocskám... — mondogatta gyakran a földbirtokosnak, aki hovatovább kinos lidércnyomásnak érezte a pört. A földbirtokos feleségének az idegeit is alaposan megviselte a kinos ügy és a buzgón vallásos asszony egy napon, anélkül, hogy bárkinek szólott volna, elment a belzi csodarabbihoz és tanácsot kért tőle. A rabbi végighallgatta az uriasszony panaszát, rövid ideig gondolkozott és aztán látogatója felé fordulva mondotta: Tessék nyugodan hazamenni és megmondani otthon, hogy nem fogja az urát semmi baj érni, még a törvény elé sem kerül az ügy. Az uriasszony a csodálkozástól kövémeredtve nézte a rabbit, majd arra kérte, hogy közölje ezt az ügyvéddel is, mert azt nehezen tudná ő meggyőzni. A rabbi készségesen tett eleget az uriasszony kérésének és Hlatkyhoz címzett levelében megismételte a már elhangzott kijelentését.

Közben telt-múlt az idő és a földbirtokos ügye már a főtárgyalásra volt kitűzve a helybeli törvényszék előtt: A főtárgyaláskor aztán csodálatos eset történt. Mielőtt a pör tárgyalásához érdemben hozzáfogtak volna, az előadó bíró megállapította, hogy az eset és az eljárás megindítása között eltelt idő meghaladja a törvény által előírt időtartamot és az ügyet elévültnek tekintti a bíróság.

A csodarabbi mondása tehát beteljesedett és ez annyira frappáns volt az ügyvédet, hogy tárgyalás után odaadta a bírónak a rabbi hozzáintézett levelét. Így került a levél a tárgyalást vezető akkori Vámosy Mihály bíró kezéhez, aki mint érdekességet eltette. Most aztán annyi idő múltán bukkant rá ismét okmányai között és kedves figyelemből eljutatta a régen elhunyt földbirtokos itt élő fiához a levelet.

(Szabadság, Oradea.)

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Calvin „Institutio“-jának 400 éves jubileuma alkalmából érdemes fölleveníteni a következő érdekes tényt: a magyar Törvénytárban helyet foglal egy cikkely, mely szerint: „Lutherani autem comburantur!“ „A luteránusok pedig megégetendők!“ Figyelemre méltó, hogy ez a törvény a mai napig érvényben van; nem lett hatályon kívül helyezve. Erre azért nem volt szükség, mert bizonyos idő múltán a luteránusok megégetése annyira ellenkezett a közszellemmel, hogy minden különösebb új határozat nélkül is megszűnt a törvénycikkely minden hatályossága. Optimista hangulatban remélhetnők, hogy ugyanigy fogja érvényét veszíteni nálunk a numerus clausus-törvény.

Olvasom

a „Frankfurter Zeitung“-ban, hogy hetek óta tudta minden palesztinai gyerek, hogy megint lóg valami a levegőben. Miért? Nehéz volna ezt megmondani. Elsősorban bizonyára azért, mert megint érkezett éppen annak az ideje. A háború óta három-négy éves időközökben mindig voltak véres arab támadások a zsidó lakosság és az angolok ellen: 1921-ben, 1925-ben, 1929-ben és 1933-ban. Hogy mindez meg van rendezve, vagy pedig egyszerűen Palesztina belpolitikai helyzetének törvényéből adódik az, hogy három-négy évenként mindig odáig kell feszülni a dolognak, hogy lázadásokban lobbánjon ki, — ki tudná azt megmondani. Hogy a legutóbbi napokban történt kilengések alkalmával arab kezek játszottak közre, arra nézve nincs kétség, csak az a kérdés, vajjon rögtönzés volt-e ez, vagy pedig egy évekre elosztott rend-

szeres terv. Mi azt hisszük, rögtönzés. Ha lázadásoknak ki kell törni, mindig van kellő alkalom. Most is lépésről-lépésre lehet nyomon követni visszafelé, hogyan feszítették a dolgokat: hónapokkal ezelőtt arab bandák alakultak, amelyek beduin hagyomány szerint egyesítették egymással a rablást és a vallásháborút. Élükön egy olyan sejk állott, akit fanatikus mohamedánnak ismernek. Eddigi érdeme az volt, hogy megölt egy zsidó rendőrt, megtámadott zsidó utasokat és hasonló. A bandát annakidején a rendőrség szétugrasztotta. Vezére és híveinek egy része elesett, a többieket letartóztatták. A halottakat az arab sajtó mártirokként ünnepelte. Néhány nappal később újabb bandák alakultak, egyikük például Haifa és Tel-Aviv közt feltartóztatott több autót, megölt két zsidót, egyet pedig súlyosan megsebesített. — Minden az angolok magatartásától függ mostan. Hogy éppen a jelenlegi világ helyzetben semmi érdekük sem kívánja Palesztinában a polgárháborút, az kétségtelen. Bizonyos az is, hogy a zavargások kitörésében ők is hibásak.

Nem olvasom

Dr. Gelencsér Miksa ismert orvos érdekes indítványt propagál. Eddig incidentaliter és csak rapszodikusán tüntették ki a felekezeti élet kitünőségei, akik eredményeket szereztek a köz ügyeiben. Gelencsér doktornak az az eszméje, hogy országosan rendet kell teremteni ebben a kérdésben, mely sok félreértésre ad alkalmat. Gelencsér doktornak száz százalékosan igaza van, mert abszurdum, hogy például egy most végzett fiatal rabbi már-már az installációja alkalmából „Morenu“ címetet adományozhasson. Erre az érdekes témára még visszatérünk.

Olvasom

Igen tisztelt Szerkesztő úr, most, hogy Esztergomban katolikus nyári Egyetemmel rendeznek, Szombat felveti a kérdést: Nem lehetne-e már egyszer nálunk is ilyen komoly és értékes dolgot csinálni? Legyen hát szabad a Szombatnak arra a kérdésére felelnem. Az OMIKE programjába már évekket ezelőtt felvételtem egy kizárólagosan művelt közönség részére megszervezendő zsidó világszemléleti tanfolyamot, mely 2 éven át a rabbiszemináriumban működött is. Ezt kiegészítette volna egy nyári kurzus fiatal lelkészeknek, hittanároknak és zsidó pedagógusoknak. Az utóbbi elgondolásom megvalósítására rajtam kívül eső okokból már nem volt időm. Azóta kidolgoztam létesítendő zsidó hitközségek közművelődési szervi munkatervét, melyet illetékes felekezeti hatóságunknak be is mutattam. Ennek a munkatervnek egyik pontja a következőket írja elő:

Négy heti nyári kurzust szervez évente lelkészeknek és pedagógusoknak, ahol a zsidó speciális nevelés, a pedagógia, a lelkészet és az apologetika egy-egy fejezetét kimerítő tudományos alapon és gyakorlati útmutatással felölelik és bevezetik a fiatalabb pedagógusokat és lelkészeket munkakörük minden területére. A kurzus vezetőjét az Országos Tanács jelöli ki azoknak a szaktudósoknak a sorából, akik a tárgyalandó kérdéssel már irodalmilag foglalkoztak.

Fogadja Szerkesztő uram kiváló nagyrabecsülésem kifejezését és maradok

kiváló tisztelettel
dr. Frisch Armin.

Nem olvasom

hogyan a német, orosz, örmény és más menekültek száma most már millió fölül jár és hogy erről a problémáról a Népszövetségi Ligák Uniója három napos tanácskozást folytat ebben a hónapban, a londoni gazdasági akadémián. A konferencia ezt a címet kapta: „Menekültek: nemzetközi felelősség.” Elnökei olyan kiváló emberek lesznek, mint: Lord Robert Cecil, Dame Rachel Crowdy, stb. Fel fognak szólalni: Sir Herbert Samuel, Chaim Weizmann, Norman

Bentrich, stb. Napirenden szerepelnek a következő témák: „A németországi menekültek”, „A Nansse-féle menekültügyi hivatal”, „A tengeren túli letelepítés lehetősége.

Németországból Walter Arams, a menekült tudósok és diákok támogatására alakult tanács főtitkára, a következőképpen nyilatkozott a konferenciáról:

— *Amióta a nürnbergi „fajvédő” törvényeket kihirdették, azóta a helyzet napról-napra rosszabb. A tanács mostanig 320 német-menekült tudóst helyezett el Angliában és másutt ideiglenesen, 366-ot pedig véglegesen.*

Olvasom

Krozavicky, a varsói Tlomcka nagy zsinagógának világhírű főkántora, egy ízben Londonban töltötte az ünnepeket. Amikor visszatért Varsóba, megkérdezték, hogy milyen hatást tett rá a londoni vendégszereplés. „Varsói és londoni előimádkozásom között — válaszolta Krozavicky — alig van különbség. Itt Varsóban a hangjegyek szabják meg, hogyan énekeljek, Londonban pedig — a bankjegyek!..

*

„Nagy baj” — jegyezte meg egy tréfacsináló, Palesztináról szóló vita hevében, — „hogyan az Erec Izraelben élő zsidók sohasem mondanak emeszt.” (igazat.) „Hogy mer ilyet állítani?” — támadtak a beszélőre a jelenlévők. „Ugy” — magyarázta ez, — „hogyan az Erecbeliek sohasem „emeszt”, hanem „Emethet mondanak.” (Emeth: az emesz szó szefárd kiejtése.)

*

Dr. Alfred Kupferberg írja: „... Sebaj, fel a fejjel! A bevándorlás változatlanul tovább folyik. Az építés munkája folytatódni fog. Palesztinából Erec Izrael lesz! Fel a fejjel! Tudjuk, hogy egyelőre — egyelőre! — gyöngék vagyunk. De éppen mert — tudatában vagyunk ennek, válunk majd erősekké.”

Olvason

Budakeszin kidoboltak valamit. Némelyek szerint azt, hogy a zsidóknak ne adjanak nyári lakást. Ez ugyan lehetetlennek tűnt fel, hisz akkor az egész falu meghal éhen. Itt tehát kiderült, hogy a jegyzőség épp ellenkezőleg, félti a Dob-utcai és Rombach-utcai nyaraló zsidóság egészségét és azért elrendelte a kiadandó disznóólak és fészerek higiénikus ellenőrzését. — Rendben volna. De egy kirándulás alkalmával egyesek panaszkodtak, hogy fenyegető legények várták őket és valami „Heil Hitler“ kiáltásokat hallattak. Az interjuvoló hirlapíró erre azt a felvilágosítást kapta, hogy teljes tévedésen alapszik az egész. Ezek a suhancok nem a horogkeresztesek által voltak felbérelve, hanem a mostanában detronizált budakeszi-i sakter részéről és azt kiabálták: Heil Schuechter, mert éppen hangulatot akartak csinálni az állástvesztett budakeszi-i négus mellett.

Nem olvasom

A nürnbergi törvények által páriává sülyesztett hittestvérem, ha horogkeresztet láatsz; ha hallod, miként gyalázzák meg élőszóval vagy rádión át hited és fajod; ha inogni kezd önérzeted és urrá lesz rajtad az u. n. „Selbsthass,“: gondolj Freud Zsigmondra! A te ócsárolt fajtád termelte ki magából ezt a nagyszerű embert, ezt a rendkívüli tudóst, aki mostoha körülmények között küzdötte fel magát az élre, egy általa életre hívott tudományág tündöklő magasságába.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából üdvözlő sorokat nyujtottak át neki, melyek aláírói között a következő nevek szerepeltek:

H. G. Wells, Virginia Wolf, Stefan Zweig, Thomas Mann, Romain Rolland, Jules Romains, Zelma Lagerlöf, Knut Hamsun, Coudenhove Calergi, G. Ferrero, André Gide, Yvette Guilbert, Elisabeth Bergner, W. Somerset Maugham, André Maurois, Karin Michaelis, Paul

Morand, Karl Olivecrona, M. Pablo Picasso, Jean Rostand.

Aki ennél külön névsort tud összeállítani széles-e világon, az már csal. Természetesen e nevek közt hiába keressük Göbbelst, Streichert, Rosenberget, a magyarok közül Milotay Istvánt vagy Rajniss Ferencet...

Olvason

A Pro Christo Diákokthoz több tagja kiment a nép közé, tanulmányozta a parasztság bajait és több falu szociográfiáját elkészítették. Nem lármáztak, nem fújták meg a harsonát, hanem csendben dolgoznak a népükért. Ezzel szemben a mi zsidó fiatalságunk élete teljesen sivár, hangtalan, bár kiéli magát kommunikékben. Mert milyen tanulságos volna, ha a fiaink közül azok, akik megtethetnék, kimennének vidékre, tanulmányoznák a hitközségek helyzetét, a zsidó lakosok problémáit és hű tükröt tartanának a zsidó közvélemény elé a való helyzetről.

Olvason

Ami önmagáért beszél.

Kaptuk a következő levelet:

A „Szombat“ tekintetes Szerkesztőségének.

A mai napon kifizettük lapjuknak 1936. évi június 30.-ig járó előfizetési díját. Kérjük, hogy b. lapjuknak küldését beszüntetni sziveskedjenek, eltekintünk attól, hogy a lapot az előfizetés lejártáig küldjék, amennyiben a lapot mégis küldenék, úgy azt vissza fogjuk küldeni.

Budai Izr. Szentegylet. Maros-utcai Gyógyintézete. Olvashatatlan aláírás. Gondnok.

A visszajáró összeget természetesen visszaküldtük. De mégis meghatottsággal gondolunk a „nobilis“ eljárásra.

Nem olvasom

Több levelet kaptunk a múlt számunkban megbeszélte és Nagyváradon talált „levelesláda“ ügyében: Érdeklődnek az ott említett zsidók felől, akiket gróf Zichy gubernátor vad és halálra ítéendő

magyar rebeliseknek tartott. Említve van többek között dr. Rol-lenstein Lajos. Dr. Bernstein Béla nyiregyházi főrabbi azt írja, hogy az illető Szombathelyen rabbisko-dott. Azt hiszem, hogy amikor a 60-as években szó volt egy pesti magyar hitszónok alkalmazásáról, úgy őt is portálták, mint ismert, jósvadajú magyar szónokot és mint író, az akkor még egész fiatal és a boroszlói szemináriumból kikerült dr. Kohn Sámuellel szem-ben.

Olvasom

A statisztikai hivatal megállapította, hogy a pesti zsidó lakások tulnyomó részében, ille-őleg a numerus clausust fulhaladó mérték-ben cselédszoba van. Igazán megható, hogy mi mindenre terjed ki a statisztikai hivatal gondos munkája. De ezzel valahogy úgy van, mint ahogy a német költő mondja: „Man merkt die Absicht und wird verstimmt.“ De lényegében véve azt mutatja, hogy a tönkre-ment zsidórétég még mindig olyan igényes, hogy cselédet tart, pedig tulajdonképpen va-gyoni viszonyai nem engednék. Németor-számban is most rettenetes nyomás és lealá-zás következtében kezdenek leszokni a cse-lédtartásról, amely egyébiránt oly zsidó passzió, amely sokezer szegénynek ad meg-élhetést.

Nem olvasom

Említettük, hogy az „Uj Kor“ zsidó-ankétot rendezett és minden leadott véleményről kijelentette, hogy nem egyezik teljesen a lap véleményével. Miután az összes il-letékes és nem illetékes, felhívo-tak mind leadták már nézetüket, kíváncsiak voltunk, hogy a kitűnő katolikus orgánumnak saját véle-ménye micsoda. De erre nem ér-kezett meg a felelet. Az ügy szer-főlött hasonlít ahhoz, amit a bol-dogult Reich Koppel orthodox hit-községi főrabbi szokott' beszélni mosolygósan ifju koráról. Az

1869-iki kongresszus alkalmából összecaptak az orthodox irányza-tú és neológ irányzatú hívek. Ő két nagy beszédben ismertette közsé-gében a neológ irányzatnak szem-pontjait és elgondolásait, utána ugyancsak két beszédben kifejtet-te az orthodox álláspontot, de (tet-te hozzá az ősz főrabbi) hogy mi az én álláspontom, ezt nem mon-dtam el hiveimnek.

Olvasom

P. Clavel francia szerzetes előadást tar-tott és megállapította, hogy Lourdesben 4.000 igazolt csodálatos gyógyulás történt. Megkérdeztem Richtmann Mózes barátomat, hogy erről mit mond a talmud. A követke-zőket kezdte citálni: Aboda Zara traktatus-ban olvassuk: Zenon mondta Rabbi Akiva-nak: Hiszen az én szívem és a te szived is tudja, hogy a bálványok semmiségek, de mi-ért van az, hogy akárhányszor előfordul, hogy valaki bénán bemegy egy bálványtem-plomba és gyógyultán kijön? Rabbi Akiva felelte erre: „A betegségeket a tóra rosszak-nak és hűségeseknek nevezi; a hűséges eb-ben az összefüggésben azt jelenti, hogy hű-ségesen ragaszkodnak az isteni parancshoz, amely nekik egy bizonyos tartalmat előírt, mihelyt elérkezik ez a pillanat, akkor eltá-voznak az embertől, de addig hűségesen ki-tartanak. Néha ez a pillanat akkor követke-zik be, mikor benne vannak a bálványtem-plomban.“ Szóval Rabbi Akiva szerint: a tényt nem kell tagadni, de azért nem kell hitbizonyíték gyanánt elfogadni.

Olvasom

Schück Dávid nemesszalóki fő-rabbi felkért benünket a követke-zők közlésére: a különböző híresz-telésekkel szemben az ottani anya-könyvből pontosan megállapítható, hogy Stern Samu országos elnök nemesszalókon, mint bechor szüle-tett, csak évek után költözködtek szülei Vas megyébe, hol birtokot vettek bérbe.

Az izraelita községkerületi elnökök ülése

STERN SAMU-t ismét országos elnöknek választották meg

Az izraelita hitfelekezet ezidőszerinti legfőbb szerve, a községkerületi elnökök tanácsa kedden, e hónap 12-én tartotta Stern Samu udvari tanácsos, az Országos Izraelita Iroda elnökének elnöklése alatt ezévi első ülését, amelyen az összes községkerület elnökei, illetve elnökhelyettesei megjelentek.

Az ülés Stern Samu udvari tanácsost, a pesti izr. hitközség és a VI. izr. községkerület elnökét az Országos Izraelita Iroda elnökévé, Szántó Jenőt, a VI. izr. községkerületi elöljárót pedig az Országos Iroda alelnökévé egyhangúlag újból megválasztotta. Az ülésen dr. Munkácsi Ernő tb. főügyész részletes jelentést tett az 1935 évben megtartott országos gyűlés által alkotott kiegészítő szabályzat jóváhagyása érdekében a különböző minisztériumokban folytatott tárgyalások eredményéről, amelyekből megállapítható, hogy a kormány a legteljesebb jóakarattal viseltetik a kongresszusi magyar zsidóságnak egyházi és oktatásügyi szervezete megújulására irányuló törekvései iránt és minden remény meg van arra, hogy a kiegészítő szabályzat legfelsőbb jóváhagyása rövidesen meg fog történni.

Végül tárgyalta az ülés a „Budai Izr. Hitközség Autonomiáját védő Párt” által az elmúlt napokban kibocsátott körleveleket, amelyek méltatlan hangon támadják és sértő vádakkal illetik az Országos Izr. Irodát. A községkerületi elnökök ülése erre vontkozólag az alábbi egyhangú határozatot hozta:

„A községkerületi elnököknek a mai napon egybegyűlt ülése arról értesült, hogy a budai hitközség tagjai között alakult és „A Budai Izr. Hitközség Autonomiáját Védő Párt” nevet viselő alakulat körleveleiben olyan hangot ütött meg, amely alkalmas arra, hogy oly szinten tüntesse fel a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnökét és magát az irodát, mintha az elnök az egyetemes magyar zsidóság, de különösen Buda zsidóságának rovására a pesti

izr. hitközségnek partikuláris érdekeit szolgálná, de egyuttal alkalmas ez a hang arra is, hogy oly szinten tüntesse fel az ország községkerületi elnökeit és ezeknek gyűlését, amely felekezetünknek ezidőszerint legfőbb hatósága, mintha ezek minden bírálat nélkül, bábként szolgálnák az Országos Iroda elnökének tulajdonított ilyen intenciókat.

Ez a feltevés ugy az Országos Iroda elnökére, mint a községkerületi elnökökre és azok gyűlésére mélyen sértő annál is inkább, mert ezek a hivatalos fórumok ténykedésükben azon elhatározások végrehajtására törekszenek, amellyel az elmúlt évben megtartott kongresszuson, mint az egyetemes zsidóság megnyilatkozásai határozatba mentek és melyekhez Buda képviselője, egy töredéktől eltekintve, ugyancsak hozzájárult.

Tekintélyrombolónak kell tehát, különösen a mai viszonyok között, minden olyan törekvést minősíteni, mely alkalmas a magyar zsidóság vezetői pártatlanságába vetett hitet és ama tekintélyt megingatni, amely alapja minden sikeres működésnek.

A községkerületi elnökök ülése sohasem fog oly törekvést támogatni, amely végeredményében akár Budát, akár bármely magyar hitközséget, tagjainak akaratára ellenére Pesttel, vagy más magyar hitközséggel egyesíteni kívánná.

A községkerületi elnökök ülése mindezeknél fogva indíttatva érzi magát, hogy ezeket az egész magyar zsidóságra káros törekvéseket visszautasítsa, egyuttal pedig megragadja az alkalmat, hogy ugy az Országos Iroda elnökének, mint az Országos Irodának működése iránt, mely a magyar zsidóság érdekeit a községkerületi elnökök intencióihoz híven szolgálja, legteljesebb bizalmát és elismerését kifejezze.”

Az ülés a dr. Bakonvi László főtitkár által előterjesztett folyó ügyek lezárásával ért véget.

Gyászünnepegy. A Pesti Izr. Nőegylet *f. hó 18-án, hétfőn d. u. négy és félóra* kezdettel tartja meg leányárvaházának templomában (XIV. Hungária közepkörut 149.) elhunyt alapítóinak és alapítványozóinak emlékére a szokásos évi *gyászünnepegyt*, amelyre az elhunyt alapítók és alapítványozók hozzátartozói, az egyesület tagjai és az árvaház barátai ezuton tisztelettel meghívotnak.

A Pesti Chevra Kadisa közgyűlése

STERN SAMU: Úgy fogja KRAMER MIKSA otthagyni a Chevrát, mint ahogy én otthagytam a Hitközséget

Folyó hó 12-én délután 6 órakor tartotta a Pesti Chevra Kadisa rendes évi közgyűlését óriási érdeklődés mellett, Kramer Miksa kormányfőtanácsos elnökelete alatt. Az előljáróság részéről jelen voltak: Bánó Dezső kormányfőtanácsos, Beck Jenő, Eismann Gyula, Lunzer Pál és Steiner Mór előljárók. A Pesti Izr. Hitközség részéről jelen voltak: Stern Samu hitközségi és Országos Irodai elnök, dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, elnökhelyettes, dr. Barna Károly, Frey Kálmán, dr. Gallis Béla, dr. Dési Géza, Ledermann Mór, Magyar Bertalan, Nagy Andor, dr. Rosenák Miksa és dr. Zahler Emil előljárók. Jelen voltak továbbá:

Dr. Allmann Lőrincz, Árvaj Henrik, Bánó Dezső, dr. Barna Károly, Bauer Mór, Beck Jenő, Bienenstock Vilmos, Boschán Arthur, Breuer Guzsztáv, Cukor László, Darvas Nándor, dr. Dési Géza, fehértemplom, Deutsch Izidor, Dinner A. Emil, Dinner Mór, Ebner Izsák, Eismann Gyula, Elek Arthur, dr. Endrey S. Henrik, Engel Nándor, Eppler Sándor, dr. Erdély Dezső, Fenyves Ignác, Fischhof Béla, Fleischmann Tivadar, Frey Kálmán, dr. Friedmann Ignác, Fürst György, dr. Gallia Béla, Gárdos Zsigmond, Gerő Márton, dr. Glücksthal Samu, Goldfinger Gábor, Grünfeld Manó, Guttmann Miksa, dr. Hajdu Miklós, dr. Heidelberg Márton, Herceg S. Sándor, Hornik Sándor, dr. Kahan Nisson, Kabor Tamás, Kochlbach Simon, Komjáth Ernő, dr. Körmöczy Zoltán, dr. Kövesi Géza, Kramer Dávid, Kramer Miksa, Kraszner Márton, Kuliner Gyula, Ledermann Mór, Kunstädter Adolf, Leopold Gyula, Liszt Hugó, Latter Mór, Lunzer Pál, Magyar Bertalan, Majtényi Mihály, Mezőfi Vilmos, Munk Gábor, Nagy Andor, dr. Osztern Lipót, dr. Patai Samu, dr. Riegler Bernát, dr. Rosenák Miksa, Sebestyén Benő, Singer Ábrahám, Soltesz József, Schlanger Mór, dr. Schmelcer Benő, dr. Schwarcz Benjamin, dr. Schwarcz Jenő, Schwarcz Mór, dr. Spitzer József, dr. Stein Emil, dr. Steiner Gyula, Steiner Henrik, Steiner Mór, Stern Samu, Szabó Rezső, Szatmári Béla, Székely Mózes, Vámos Henrik, Varias Pál, dr. Vázsonyi János, Vogel Ödön, ifj. Weisz Gyula, Wertheimer Lajos, Wertheimer Soma, Wertheimer Adolf, Wie-

ner Mór, Wilhelm Fülöp, dr. Zahler Emil, sióagárdi Zöld Márton, Reisz Henrik.

LUNZER PÁL

előljáró kegyeletes szavakban emlékezett meg ama veszteségekről, amelyek a legutóbbi közgyűlés óta a Chevra Kadisát érté. Méltatta a Chevra Kadisa díszelnökének, Adler Gyulának 4 évtizedes munkásságát a Chevra Kadisánál. Meleg szavakban méltatta Sándor Pál, a magyar zsidóság, valamint a Chevra Kadisa körül szerzett érdemeit; megemlékezett dr. Blau Lajos és dr. Gábor Gyulának, Székely Ferenc a Pesti Izr. Hitközség egykori elnökének elhunytáról. — Megemlékezett Kovács Hermann, dr. Schönfeld József, László Fülöp, Stärk Izidor, Frisch Zsigmond és dr. Paunz Sándor elhunytáról. Méltatta a megdicsőültek érdemeit. Indítványára a közgyűlés a megdicsőültek elvesztése feletti fájdalomának adott kifejezést és emléküket az ülés jegyzőkönyvében örökítette meg.

Dr. ENDREI S. HENRIK

igazgató főtitkár terjesztette elő ezután a Szentegyletnek 1935. évi jelentését. A jelentés felöleli a Szentegylet munkásságát. — A bevételek az 1935. évben kitétek 1.618.989.— pengőt, a kiadások 1.684.086.— pengőt, úgy hogy 65.097.— pengő volt a hiány.

Az Aggok-házára, melyben 220 elaggott férfi és nő nver élethossziglani díjtalan ellátást és ápolást, 138.145.— pengőt fordítottak. Az Aggok-háza elnöke: Kramer Miksa, alelnökei: Fried Ármín és Popper István. A gazdasági ügyeket Elek Gyula, Kleinberger Antal, Schwarz Viktor, Weisz János és Wertheimer Lajos látják el. Különösen Wertheimer Lajos foglalkozik nagy szeretettel az intézettel és annak ápolójával.

A Szeretetházra, valamint Szeretetházra, melyben 70 gyógyíthatlan és 110 gyógyítható beteg nver ápolást, 261.056 pengőt fordítottak. A Szeretetház élén: Bánó Dezső, Beck Jenő és Eismann Gyula előljárók mint alelnökök működnek; mint helvettes gazd. előljárók: Gál Béla, Fuchs Lipót, Fürst György, Komját Ernő, Munk Gábor, és Reich Samu kormányfőtanácsos állnak. Különösen

Fürst György és Gál Béla foglalkoznak nagy szeretettel és odaadással az intézet ügyeivel.

A Felnőtt Vakok Otthonában 100 beteg és vak nyer ápolást és ellátást. Ez intézet kiadásai az elmúlt évben 67.875 pengőt tettek ki. Az intézet élén Lunzer Pál és Steiner Mór előljárók, mint alelnökök állanak.

A Menedékházra, melyben 55 egyén nyer részben díjtalan lakást, részben teljes ellátást, 30.698.— pengőt fordítottak.

Segélyezésekre, valamint az intézmények támogatására 153.400.— pengőt; az Izraelita kórház, valamint Bródy kórház fenntartásához 50.000.— pengővel járult hozzá a Chevra Kadisa: konduktusokra a Pesti Izr. Hitközségnek 125.000.— pengőt; szertartási kiadásokra és sirásásokra 54.700.— pengőt; temetők kezelésére, valamint sirok ápolására, utak készítésére 333.088.— pengőt; ingyenes temetésekre 82.000.— pengőt; nyugdíjakra és kegydíjakra 52.500.— pengőt; egyéb dologi kiadásokra és adókra 180.000 pengőt, úgy hogy az összes kiadásoknak több mint 90%-át kegyeleti és jótékony célokra fordították.

A nagy tetszéssel fogadott jelentés után

KRAMER MIKSA
elnök

szólalt fel. Miután a mai közgyűlés az utolsó rendes évi közgyűlés az ösválasztások megejtéséig, követni akarja a hitközség érdemes elnökének, Stern Samunak példáját és a mai ülésen beszámolóbeszédet, de egyszersmind programbeszédet is akar tartani.

Rövid visszapillantást vetett az előljáróságnak a lefolyt 5 évben végzett munkásságára s a közgyűlés lelkes tapsai között mutatott rá arra az önfeláldozó munkásságra, melyet a Chevra Kadisa vezetősége az elmúlt 5 év alatt, valamint általában a kommün óta végzett a Chevra Kadisa ujjáépítése terén. Rámutatott arra, hogy a kommün a Chevra Kadisát egész vagyonától fosztotta meg, úgy, hogy az intézetek tej- és kenyérszámláját sem tudta a Chevra Kadisa fizetni. Az

intézetek lerongyolva állottak. A Felnőtt Vakok Otthonából és a Menedékházból csupán a falak voltak meg, minthogy a háboru kitörésével az építkezést abba kellett hagyni. Az Aggok-házára új emeletet építettek, kerítéssel, villanyvilágítással, központi fűtéssel látták el, a vakok otthonát befejezték, modernül berendezték és a Menedékházat is annak befejezése után a legnagyobb csendben adták át rendeltetésének. Több mint egy milliárd korona értékű ágyalapítványt egymaga hozott össze. Az alapítványokból megszerezte a Chevra alapítványi székházat, úgyhogy nyugodt lelkiismerettel elmondhatja, hogy mindent megtett, ami emberileg lehetséges volt. Ez a beszámolója. Majd 4 pontból álló programot adott. Programjának első pontja: a régi mederben akar evezni, lassan, nyugodtan, de biztosan; az evezőket erősen tartja kezeiben, hogyha netalán hullám, vagy zivatar jönne, Isten segítségével, ellent tudjon állani, Programjának 2-ik pontja, hogy azt a jó viszonyt, mely a hitközség és a Chevra Kadisa között most fennáll, továbbra is fenn akarja tartani és ha lehetséges, még szorosabbá kívánja fűzni. Harmadik programpontja: hogy protekcióra soha reagálni nem fog, mert szerinte: ahol protekció uralkodik, annak a közületnek tönkre kell menni. Negyedik programpontja: hogy mindent el akar követni, hogy a Chevra Kadisa hivatását teljesíthesse, de már most kijelenti, hogy mindig és mindig szem előtt fogja tartani a Chevra Kadisa viszonyait. Mérlegelni fogja, hogy mit lehet és mit nem lehet: egyről biztosíthatja a közgyűlést, hogy adósságokat csinálni nem fog.

Elnök szavait a közgyűlés nagy lelkesedéssel és hosszantartó tapssal fogadta.

Negyven éves a VIII-IX. ker. Izr. Nőegylet

Május 19-én, kedden délután 6 órakor tartja a Pesti Izr. Hitközség székházában (Sip ucca 12. diszterem) 40-ik évi rendes közgyűlését Budapest VIII—IX. kerületének izr. nőegylete.

A 40-ik évforduló alkalmából a közgyűlést diszülés fogja megelőzni. E diszülés kétségkívül kellő ünnepélyességgel fogja kifejezésre juttatni az elmúlt negyven, jócselekvésekben gazdag év egész emlékezetét. Mi is csak emelkedett hangulatban gondolhatunk e negyven évre, a Nőegylet e hosszas munkásságára, amely még a leg-súlyosabb időkben is a klasszikus zsidó női hagyományok jegyében teljesítette hivatását. Méltó folyta-

tója e multnak a *Rosenberg Sándorné* elnöklése alatt lefolyt leg-utolsó tiz egyesületi év. *Rosenberg Sándorné* különös agilitással, ama fáradhatatlan munkaenergiával, amelyre csak a nagy és nemes feladatától teljes mértékben áthatott lélek rendelkezik, munkálkodott a Nőegylet felvirágoztatásán s ama nagy cél megvalósításán, hogy a Nőegylet egyre szélesedő körben teljesíthesse nehéz és szép feladatát: a szegények istápolását.

Méltó segitőtársa volt mindenkor e nemes munkában dr. *Zahler Emilné* társelnöknő és dr. *Zahler Emil* diszelnök, akik hasonló, lelkes buzgalommal fáradoztak a szent cél érdekében.

Olvasom

— Híre járt az egész világon, — mondotta Hubermann, — hogy zenekart alapítottam Amerikában, nagyobbára emigráns német muzsikusokból, Palesztina számára. A telavivi filharmonikusok társaságát. Ez meg is felel a valóságnak. Sokkal részletesebben, alaposabban kellene róla nyilatkoznom, mert a téma művészeti szempontból igen jelentős. Megállapodtam Toscaninivel, hogy egy ciklust ő fog vezényelni a zenekar élén. A megállapodás szerint október 24-én lesz a megnyitó díszhangverseny Tel-Avivban az ő vezényletével. Az első szólista, akit meghívtam a hangversenyekre, Adolf Busch. Művészeti szempontból világeseménynek fog számítani ez a hangverseny, amelyet a világ legtöbb rádiója közvetíteni fog.

A BUDAPESTI TALMUDEGYLETBEN Schasz Chevra (VI., Vasvári Pál-utca 5.) május hó 19-én, kedden este fél 7 órakor Kohlman Nándor egyleti főtitkár, „Palesztinai útunk” címen előadást tart.

HÁROMHETES PALESZTINAI ÚJ-**JUKRÓL** szerencsésen hazatértek Eppel Sándor, a P. I. H. főtitkára és felesége, Beck Jenő és felesége, dr. Hajdu Miklós és felesége, Schwarz Sándor és felesége, özv. Bloch Sándorné, valamint Kohlman Nándor tanár és neje.

A MAGYAR IZRAELITA KANTOROK, TISZTVISELŐK, TEMPLOMÉNEKESEK és egyéb alkalmazottak Országos Egyesülete május 18-án, hétfőn este, a Pesti Izr. Hitközség székházában választmányi ülést tart, mely után 7 órakor tartja évi rendes közgyűlését.

ÜZENET SZABOLCSY SZAJOSNAK. Lapzártakor olvasom a „maga” elferdített, hamis híradását a „Szombat”-ról. A következő számban megadom erre a kellő választ. Addig nézzen a tükörbe és olvassa el a magáról irt cikkeket. Különösen Hatoany Bertalan irását a magyar zsidóság rákfenéjéről és Vázsonyi János örökbecsű cikkét, amelynek címe „Louis Egalité”. Ez az utolsóelőtti szavam ebben az ügyben.

Vázsonyi János

a képviselőházban május 8-án tartott érdekes beszédének egy részlete:

Sulyok Dezső képviselőtársam olyan jelenségekre mutatott rá, amikor azt mondotta, hogy megveti azt az antiszemitizmust, amely üti és elnyomja a kiszidót, de a nagyok anyagi támogatását elfogadja, azért címet ad és üzleti köreiket nem zavarja. Ennek a tételnek a megfordítottja is áll, — amint egy évvel ezelőtt bátor voltam mondani, — hogy tudniillik sohasem lehetek együtt azokkal, akik címért vagy egyéni előnyökért vagyoniilag támogatják azt a rendszert, amely hittestvéreinkből másod- vagy harmadosztályú állampolgárokat, végeredményben páriákat csinálnak.

E kérdéssel kapcsolatban engedtessek meg nekem, hogy egy-két mondattal hozzászóljak ahhoz a témához, amelyet a képviselőház tegnapi ülésén vitéz Árvátfalvi Nagy István képviselőtársam vetett fel, a nyilas- és kaszáskeresztes mozgalomhoz. Plakátok, röpiratok jelennek meg hónapok óta az országban, különösen Nyugat-Magyarországon és Debrecenben, amelyek az izgatásnak, a lázításnak kritériumait feltétlenül magukon viselik. Ha el méltóztatnak olvasni egyes röpiratokat, plakátokat, röpcédulákat, folyóiratokat, körleveleket, sajtótermékeket s méltóztatnak az egyes helyeken a „zsidó” szót kicserélni a „burzsuj” szóval, ebben az esetben megméltóztatnak találni a Vörös Ujság hangját. Nincs különbség a kettő akarása között sem. Méltóztatnék elhinni, hogy ugyanaz a hang s mögötte mindenkor forradalmi megnyilvánulás és megnyilatkozás húzódik meg.

Figyelmeztetem a t. Házat s a Házon kívül és a Házon túl mindazokat, akik lebecsülik ezeknek a jelentőségét, hogy a forradalmi megmozdulás mindenkor minden faluban a zsidó boltosnál kezdődik, de azonnal folytatódik a paplaknál, átterjed azután a kastélyokra és végül valamennyi nadrágos ember ellen tör. „Elindult a nagy kő, ki tudja, hol áll meg és kit hogyan talál meg?”

A kiindulási forrás pedig ezeknek az izgatásoknak mindig az istentelenség. És ha azt mondaná valaki, hogy nem vallásról, hanem fajról van szó, akkor méltóztatnának megengedni, hogy idézzem a m. kir. Kúriának 1924. szeptember 23-án kelt ítéletét, amely azt mondotta, hogy zsidó faj Magyarországon nincsen, csak zsidó vallásfelekezet. Ugyanúgy kimondotta

ezt, ahogyan már Kossuth Lajos beszédeiben is fellelhető, a híres jászberényi beszédének ebben a mondatában: „Nem ismerem faji ellentéteket a magyarságban és a zsidóságot a magyarral szemben külön idegen fajnak felállítani nemzetellenes cselekedet.” Apponyi Albert gróf, mint a béke delegáció elnöke, aláírt egy okmányt, amelyet együtt szövegezett meg Teleki Pál gróffal és Bethlen István gróffal, — a „Magyar béketárgyalások” c. mű 359. oldalán található meg, — ahol ezt mondja (olvassa): „A magyar nemzeti élethez való asszimilációjuk következtében meg kell állapítani, hogy faji szempontból a magyar zsidók nem zsidók, hanem magyarok.”

Azért voltam bátor csak ezeket idézni, hogy többé a faji kérdés ne szerepelhessen, mert a Kuria ítéletével kerül szembe az, aki egy vallásfelekezettől fajt akar csinálni és ezzel végeredményben törvényellenes izgatást követ el.

De eltekintve ettől, ha a faji kérdésről beszélünk, méltóztatnék megengedni, hogy azt mondjam, amit Bernhard Shaw mondott nemrég: „Tiszta faj Európában ma már csak a skót foxteriernél található.” (Derültség.)

Egy felekezet tagjaiból, annak kispolgári rétegeiből másodosztályú állampolgárok kreáltak egy állandóan felbukkanó arányszámkeresés folytán, amely nem keresi az arányszámot a köztisztviselők különböző kategóriáinál, nem keresi az arányszámot a hadseregnél, nem keresi az arányszámot az ingatlan-nagybirtoknál és a hitbizománynál, de keresi az arányszámot az ingótőkénél; itt azonban megállapíthatná, hogy az ingótőke igazi urai már nem tartoznak ezen vallásfelekezethez, mert legnagyobb részükben rég kikeresztelkedtek, egyébként pedig oszlopos tagjai a szembenülő kormányzópártnak.

Azt kérdelem tehát, mi értelme van ezen arányszámkeresésnek, mi értelme van mindennek, mi értelme van üszköt dobni a felekezetek, a társadalmi osztályok, a foglalkozási ágak, a hivatások közé? Ahol nem a szakismeret és nem a rátermettség fog döntő szerepet játszani a gazdasági élet bármilyen megnyilvánulásánál, hanem a felekezethez, vagy valamely politikai párthoz való tartozás kérdése, az a gazdasági élet pusztulásra van ítélve.

En ezzel szemben azt az álláspontot és azt az elvet vallom, hogy a mai súlyos és nehéz világpolitikai és gazdaságpolitikai helyzetben a vallások együttes frontját kellene kiépíteni, az egy Isten imádatában álló vallások együttes frontját a felburjánzó harmadik oldallal szemben, amelynek egyik fele a pogányságot, a másik fele az istentagadást jelenti.

Nem olvasom

Az Israelisches Familienblatt ismét közöl Budapestről egy hirt, amit mi budapestiek egyáltalában nem tudunk.

„Pár évvel ezelőtt egy Weinstein nevű budapesti kereskedő visszatért Amerikából, mert nem akart idegen földön meghalni. Nemcsak nagy vagyont hozott magával, hanem egy kis könyvtárat is, amelyet halála napjáig szorgalmasan tanulmányozott. Végrendeletében meghagyta, hogy unokaöccse, Weinstein Dezső, köteles megosztani a vagyont a másik unokaöccsel, a Bécsben élő Weinstein Gyulával. Weinstein Dezső, azonban úgy osztotta el a vagyont, hogy a kész-

pénzt megtartotta magának és a hagyatékban maradt 200 öreg könyvet elküldte Bécsbe Weinstein Gyulának. Mielőtt a meggazdagodott Weinstein Dezső átkölözött volna Budapest egyik legelegánsabb házába, megtalált nagybátyja iratai között egy levelet, amelyben közölte, hogy különösen nagy figyelmet fordítson a bibliára. Nemcsak azért, mert a biblia alapja a lélek ápolásának, hanem egészen más fontos okokból is. Az utolsó szavak feltűnő erősen alá voltak huzva.

Ez a feltűnő aláhúzás meglepte és kíváncsivá tette Weinstein Dezsőt és a legközelebbi vonattal Bécsbe utazott. Felkereste Weinstein Gyulát és kivette a könyvespolcból a bibliát. Nagy meglepetésére a könyv fedőlapja mögött egy köteg bankjegyet talált gondosan összerakva. Weinstein Gyula a felfedezés után ragaszkodott ahhoz, hogy a pénz az övé, miután a könyvek rámaradtak. Weinstein Dezső ezt vitatta és bírósági utra terelte az ügyet. A bíróság fog dönteni a furcsa perben.“

Ebben a hirben nemcsak a tényállás furcsa, hanem az is, hogy egyetlen magyar lap sem adott erről semmiféle tudósítást.

Orthodox és nem-orthodox rabbik

Igen tisztelt Kartárs Úr!

Orthodox és neológ rabbijaink viszonyára élesen rávilágított a „Szombat“ legutóbbi számában. De csak az érem egyik oldalára. Engedtessék meg nekem, hogy felhívjam figyelmét az alábbiakra, hogy így mindkét oldalt megvilágítva, objektíven állapíthassuk meg a tényeket.

B. e. édesapám kiadta a Kinasz Pinchoszt, amelyre haszkomot Rabbi Jakob Reinfz, balkányi orth. főrabbi, Rabbi Dovid Laekenbach a pozsonyi orth. hík, világhírű ros besz dinje és a nagytudományu rabbi, Mordechaj Fried, martinbergi orth. rabbi, a Borüch Mordecháj szerzője adtak. Az ország összes számottevő papjaival élénk halachikus levelezésben állott és a legtöbbjéhez tiszteletteljes barátság fűzte. A többről nem is szólva, a pozsonyi orth. hitközségben mindannyiszor megtisztelték őt a Szidür Kidüsinnal, vala-

hányszor házasságkötésnél részt vett. Amikor legidősebb hugom férjhezment, nálunk Nagyszombatban a meszader kidüsin rabbi Benjamin Seidl, galántai orth. pap volt. Korunk egyik legnagyobb talmud'udósának, rabbi Mose Neumann Zsambokréti papnak „Halachalö-Mose“ című halachikus művében a legtöbb levél apámhoz van intézve.

És ne méltóztassék azt gondolni, amit Frankl Adolf mondott nekem, hogy a nagyszombati statusquo papnak speciális helyzete volt a zsidóságban, mert hiszen a Sévet Szoferban számtalan levél szerepel nem orthodox paphoz intézve, sőt a legtöbb halachikus döntés rabbi Joszef Léb Schreiber, az aszódi neológ rabbinak szól. A váci orth. pap felügyelete alatt megjelent Tél Talpiosz című halachikus folyóiratnak legszorgalmasabb és legértékesebb munkatársa Fischer Sándor gyulafehérvári statusquo pap volt. Rabbi Je-

Egy különös muzeum

Egy orosz származású, Minkovszky nevű szerkesztő színes és kedves beszámolóban emlékezik meg egy különös, marseillei látni-valóról, a „Zsidó Érdekességek Múzeumáról”. Piszkos és keskeny eldugott utcácskában apró ház roskadozik az idők terhe alatt; homlokzatán héber betűk állítják meg a szemlélődőt. Ha az ember belép, fantasztikus rongyokba öltözött, kicsiny ember lép eléünk s markáns arcából két gyanakvó és éles nézésű szem villan a látogató felé. A Földközi-tenger körül élő nyelvek valamely sajátos keverékét használva, érdeklődik, hogy kinek az ajánlásával jövünk? Ha a látogató azt feleli, hogy a ház felirata vonzotta be, úgy arca felderül, barátsággal közli, hogy szívesen megmutatja „zsidó muzeumát”, melynek titkait csakis hittestvére előtt tárja fel.

A történelmi sorrendet betartva, mindezekelőtt megláthatjuk itt Ádám rendkívül művésziösen összeállított fügefaját. A legközelebbi, egy üvegszekrénykében gondosan elzárt látványosság: az olajág, amellyel a galamb Noénak hírül adta, hogy vége a vízözönnek... Mialatt az öregember rendkívüli élénkséggel magyarázza is a tárgyakat, egyre-másra tárulnak fel a zsidó őstörténet csodái, melyeket ő részint örökölt, részint „egy életen át” összegyűjtött... S halálos komoly arccal miat rá arra a kövecskére, melyet Ábrahám amulettként hordott a nyakán; József tarka kötösére; az ezüst serlegre, amelyet József a Benjámín zsákjába rejtett, Judit félelmetes kardjára, mellyel Holofernest lefejezte, de mindezek mellett megtaláljuk még Salamon király varázsszékét is, amellyel madárként szállt át országok és tengerek fölött... A „muzeum” kincsei közé tartoztak még: Ahasvérus király Eszternek átnyújtott királyi pálcája, a Makkabeus-legenda olajos korsója, Éliás próféta kitömött hollója, egy fűrt Absalon híres hajzatából, Dávid parittyája, röviden: a legérdekesebb és legkülönösebb muzeumi tárgyak a világon.

De a muzeum legérdekesebb darabja mégis csak annak a gazdája, ki az évek hosszú során át lassanként maga is komolyan hinni kezdett „ereklyéi” valódiságában... Végül az újságíró, mint a múzeumi látogatás csúcspontját, de egyben talán a legaggályosabb momentumát említi azt a pillanatot, amidőn az öreg gyűjtő nagy komolysággal kostolóra nyújt egy darab mannát... Természetesen az igazi, az egykori sivatagi mannából... Ilyenkor tanácsos gyorsan néhány frankot hajítani a kosárkába, amelyben a faraó leánya Mózeset megtalálta és a lehető leggyorsabban eltávozzunk...

Távozás előtt még elmondotta, hogy Csicserin is megnézte a muzeumot és keresztvetett meghatottságában.

*

Az egész mesének tünik, de Pintér Miksa kollegánk kérdésünkre kijelentette, hogy igenis van egy ilyen nevű szerkesztő, neki jóbarátja.

A Mauthner Testvérek és Társai R. T. Igazgatósága és Felügyelőbizottsága mély fájdalommal jelel, hogy

MAUTHNER ZOLTÁN
úr

hosszú szenvedés után csendesen elhunyt.

A megboldogultat folyó hó 10-én délelőtt 11 órakor helyeztük nyugovóra a Kerepesi-út melletti temetőben levő családi sírboltban.

Hű barátot és nagyszívű, nemesen érző Férfit veszítettünk el, akinek emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni.

Felolvas szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Postafeliratok száma szám 16.760

NADOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI. Vörösmarty u. 47/a.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára